

Наукова стаття

Володимир Діброва

Троїчна модель характерна не тільки для давніх фольклорних жанрів (казка, епос, сага), але і для розповіді. Під розповідями ми будемо розуміти усякі вербальні тексти життєвого напрямку.

Так і в сучасній розповіді про пожежу в селі казковий зачин (заподіяння шкоди, потреба в чудо-яблуках, викрадення золотого коня) замінено реалістичною інтродукцією (молодого священика викликано у місто, замість нього у село приїзжає новий, похилого віку, колишній військовослужбовець, знайомство і роздавання їжі священниковою коханкою, обзивання нею одного з місцевих калік "сліпанжою", обурення інваліда, розмахування кривим костуром, зойки, синець на жіночій сідниці, припинення служби, прокльони та лайка, гучні стусани, побивання попом каліки, заходи пастви, зникнення батюшки та закриття церкви).

У другій частині впадає в око відсутність типової для канону зустрічі протагоніста з антагоністом, двобій, змієборство, викрадення плодів із саду, гонитва, тощо. Натомість маємо розповідь про дев'яте травня, про поминання жінками померлих на цвинтарі, спільне читання із зошита переписаної од кури сакральної літератури, плач, повернення та цілування дверей замкненої церкви.

Найбільш імпліцитно архаїка виявилася у трьох вістових нещастях (діти кричать, підлітки біжать, люди спішають), тричі повтореної новини (церква горить!), трьох дзвоників із пошти до райпожежуправління та трьох чоловіків, що відганяли селян од вогню аби ті не згоріли.

Причина пожежі (хтось вибив вікно, кинув губку, а стіни облив бензином), поява пожежників із гаками, відсутність води, розтягання стін церкви та інші подробиці мало узгоджуються з традиційною схемою (спритний герой вертається з того світу, одружується та одержує половину царства).

Третя частина також (марні клопоти про повернення молодого священика й про відбудову храму, знесення всіх уцілілих предметів культу в порожню хату, викрадення із неї шести дерев'яних ікон) є даниною новітніх тенденцій усної розповіді.

Але попри засміченість локалізмами можна і тут дослідити ознаки троїчності, характерної для світогляду різних народів від ранньо-трипільських глечиків аж до пізньо-тібетської "Книги мертвих".

Та й що є ті шість останніх ікон, як не дві замасковані трійки?